

Педагогічні технології проектування професійної кар'єри учнівської молоді у ПТНЗ

Професійна діяльність є одною з найважливіших сфер самореалізації особистості, де особливу роль відіграє кар'єра як процес свідомого здійснення «професійного або посадового просування», що сприяє отриманню людиною певного соціального статусу, який в подальшому стає фундаментом професійної самореалізації. Професійна кар'єра розглядається як процес, що охоплює життєву перспективу особистості, регульований чітко поставленою метою формування професійної траєкторії індивіда, що виражається в просуванні в заданому напрямку, у сукупності видів усвідомленої продуктивної діяльності, якими людина успішно займається протягом життя з урахуванням соціально-економічних змін.

Поняття «професійна кар'єра» можна інтерпретувати як процес самореалізації людини в професійному житті, який припускає наявність оптимальних умов для прояву й постійного саморозвитку особистісних та соціально-професійних якостей, що надають можливість кожному закріпити за собою певний соціальний і професійний статус.

Кар'єра може бути *динамічною*, пов'язаною зі зміною робочих місць, і статичною, яка здійснюється на одному місці та на одній посаді шляхом професійного зростання. Вона буває *вертикальною*, яка передбачає посадове зростання, і *горизонтальною*, яка проходить в межах однієї професії з набуттям багатьох спеціалізацій, а інколи і зміною професії. Поєднання цих двох підходів дає *сходинкову* кар'єру.

Підготовка учнівської молоді до побудови професійної кар'єри для вітчизняної психолого-педагогічної науки є ще недостатньо розробленим питанням, в той же час, ця проблема інтенсивно та успішно досліджується вченими в країнах з розвиненою економікою.

Проектування професійної кар'єри учнівської молоді, як система здійснення підготовки її до свідомої професійної самореалізації через її професійне самовизначення, спрямована на індивідуальний саморозвиток кожного суб'єкта навчально-виховного процесу, підвищення його творчого потенціалу. Використання інноваційних педагогічних технологій є однією з домінуючих тенденцій у навчально-виховному процесі професійної школи, вони забезпечують умови розвитку й саморозвитку особистості учнівської молоді (*майбутніх конкурентоспроможних фахівців*), активізують їх креативне ставлення, емоційний інтелект й ініціативну соціалізацію – усе це в подальшому впливає на проектування професійної кар'єри, напрацювання якостей конкурентоспроможності, професійної й соціальної мобільності та мотивує до постійного самовдосконалення.

Наукове розуміння поняття «технологія» та «технологічний підхід» у сучасній психолого-педагогічній літературі розглядається доволі широко, де термін «технологія» є грецького походження: *techne* - мистецтво, майстерність, *logos* - наука, закон; наука про майстерність. У педагогічний лексикон міцно увійшло поняття «педагогічна технологія», як сукупність прийомів, методів, майстерності, мистецтва (*тлумачний словник*), яке має безліч визначень. Узагальнюючи всі ці визначення, ми виберемо наступне: педагогічна технологія - це така побудова діяльності педагога, в якій всі його дії представлені в певній послідовності й цілісності, а виконання припускає досягнення необхідного результату та має прогнозований характер.

Розглядаючи педагогічні технології творчого розвитку особистості учнівської молоді ПТНЗ, які сприяють активному процесу їх цілісної професійної підготовки, можна визначити їх направленість на самопізнання й професійну самореалізацію учнівської молоді, на розвиток їх комунікативної сфери, вміння працювати у команді, де вчитель або майстер виробничого навчання виступають як компетентні консультанти, помічники, організатори педагогічної взаємодії з учнем у його пізнавальній діяльності. Пізнавальні ситуації створюються в процесі розв'язання творчих завдань, вирішенні

ситуативних проблем, ігрових ситуацій, які стимулюють пошукову діяльність, розвивають творчі можливості й сприяють оволодінню новими знаннями, вміннями й навичками.

Інноваційні педагогічні технології можна поділити за ознакою масштабності перетворень на: системні (*особистісно-орієнтовані, нові інформаційні технології, модульно-рейтингові*), на модульні (*технології розвитку творчості, ігрові та діалогові*), на локальні (*проектні технології, цілепокладання та життєтворення, тренінгові*).

Гуманістична педагогіка вимагає пристосування навчально-виховного процесу до особистості учня, забезпечення атмосфери його комфорту й психологічної безпеки, де пріоритетними стають: розвиток психічних, фізичних, інтелектуальних, етичних та інших сфер особистості; диференціація учбової діяльності та індивідуалізація; забезпечення успішності в навчанні й вихованні. Аналіз застосування педагогічних технологій вибору й реалізації професійної кар'єри учнівської молоді професійної школи дає нам змогу виявити ті педагогічні технології, які стають найбільш ефективним інструментом управління розвитком особистості майбутніх кваліфікованих робітників.

Комунікативні педагогічні технології розвиваються у рамках педагогіки співпраці й взаємодії, яка проголошує наступні принципи: людина знаходиться в активному діяльнісному співвідношенні до світу й самої себе; активність суб'єкта виступає у вищому своєму творчому прояві, коли суб'єкт піднімається до становлення самого себе та реалізації свого покликання, що є дуже важливим у процесі як оволодіння професією, так і в подальшій професійній самореалізації.

Розглядаючи застосування *ігрових* технологій у процесі підготовки учнівської молоді до вибору й реалізації професійної кар'єри, ми можемо визначити, що саме ці технології є інноваційними для розвитку особистості майбутніх кваліфікованих робітників, вони ґрунтуються на рефлексії і

активних пошукових діях з приводу змісту ролей, ігрових функцій або сюжету.

Набуття професійної майстерності майбутніми фахівцями визначається не лише методами навчання та виховання, цей процес опосередкований, головним чином, особистісними якостями учнівської молоді: мотиваційною сферою, розвитком емоційного інтелекту, рівнем пізнавальної активності, індивідуально-типологічними факторами, особливостями формування Я-концепції, системою взаємовідносин та соціально-ціннісних орієнтацій, сформованістю світоглядної життєвої позиції.